

STAND-UPFILOSOFE
LAURA VAN DOLRON

**‘Ooit dacht ik
dat de mens
een ziekte was
die moest worden
uitgeroeid. Maar
nu ben ik zwanger’**

Laura van Dolron besloot een jaar niet op te treden. Gevloerd door een burn-out en een mislukte zwangerschap. Nu is de Nederlandse stand-upfilosofe klaar om Vlaanderen voor zich te winnen. ‘Eens ik een kind heb, zal ik wellicht niet meer vrij kunnen denken.’

Ann-Sofie Dekeyser, foto's Michiel Hendryckx

1947, DS 100

Faint, illegible text visible on the right side of the page, possibly bleed-through from the reverse side of the paper.

Op de tafel: druiven, thee met honing en een stapeltje papier. Het is het archief van de liefde. Of tenminste van: 'Liefhebben, een poging om het in taal te vangen.'

Geen doek dat opengaat, geen spots die de woorden kracht bij zetten, geen podium dat de artiest verheft, en geen rode pluche waar je je als toeschouwer zorgeloos in kunt neervlijen. Ik zou in de Rotterdamse Stadsschouwburg naar een doorloop gaan kijken van *Liefhebben*, de nieuwe voorstelling van (zelfverklaard) stand-upfilosofe Laura van Dolron (38).

Het liep enigszins anders. Ze moest afbellen wegens griep, en een nieuwe repetitie lag nog niet vast. De volgende dag liet ze al weer van zich horen: 'Ik voel me veel beter. Weet je wat? Kom gewoon naar mij thuis en dan speel ik daar voor jou alleen.' Het moet de eerste keer zijn geweest in de theatergeschiedenis dat het publiek meer plankenkoorts had dan de speler.

Ik schuif mee aan tafel in haar living in Antwerpen – de liefde bracht de Nederlandse naar hier. 'Oké, ik ga beginnen.' Kuchen of, stel je voor, geeuwen is nu uit den boze, prent ik mezelf in. Zou ze van mij verwachten dat ik hardop ga lachen? Laura van Dolron zit vlak bij mij, onze benen raken elkaar per ongeluk aan, als ze vertelt over haar vader die, toen ze ziek en in paniek en alleen was en migraine had, helemaal uit Rotterdam kwam om haar één aspirine te geven. 'Dat is liefde.' En over Nelson Mandela die de ene straal licht die in zijn cel viel, gebruikte om tomaten te kweken in een paar oude schoenen. Die deelde hij uit aan zijn medegevangenen. 'Dat is liefde.' En over haar dementerende oma, van wie de anders zo precies aangebrachte make-up wat scheef begon te zitten. Over hoe opa met haar flirtte en zij vurig keek, haar schouders ophaalde zoals Marilyn Monroe zou doen in *Some Like It Hot*, 'puh' zei en koket naar de keuken trippelde. 'Hard to get spelen tot het einde, zelfs als mascara niet meer helemaal lukt, dat is liefde.'

U kent vast het gevoel dat een acteur, zanger of cabaretier u van op het podium recht in de ogen kijkt. U voelt zich extra aangesproken, de alertheid scherpt aan. Maar het kan ook toeval zijn; is zo'n zaal niet één groot zwart gat voor wie op scène staat? Bij Laura van Dolron

was er geen twijfel: anderhalf uur lang keken we elkaar in de ogen. En dat is best intens, zeker als het thema een niet-wetenschappelijk onderzoek is naar het enige wat er echt toe doet. En dat is? Wel ja, u raadt het al: de liefde. **Zowat iedereen heeft zijn zegje al gedaan over de liefde. Waarom wil je nog iets toevoegen?**

'Ik wil verder gaan dan de consumptieve vorm van liefde, waarover alle verhalen, films en liedjes gaan. Het woord liefhebben breder trekken, uit die romantische hoek halen. Omdat de focus erop veel te groot is. En dat maakt ons net zo eenzaam. Eenzaam in onze liefdesnestjes. We staren eindeloos naar elkaar, tot we elkaar niet meer kunnen zien.'

Zoals je in je voorstelling zegt: 'We hebben veel mensen nodig om ons heen. Niet alleen die ene magische geliefde die alles moet zijn, die alles moet vervangen wat wij uit haast, luiheid of verveling bij het vuilnis hebben gezet.'

'Die de doodverkleerde God moet vervangen. De vader met wie we hebben afgerekend in therapie, op zijn kosten. De politieke partij waarin we onze interesse verloren. De klassieke muziek waarvoor we het geduld niet hebben.'

In een interview met het Nederlandse magazine *Filosofie* zeg je dat mensen eerst God nodig hadden voor troost of bevestiging, maar dat nu bij een partner zoeken. De romantische liefde als Messias. Waarom is dat een probleem?

'God kan het nog waarmaken, omdat hij een scherm is waarop je van alles kunt projecteren. Maar een geliefde is veel weerbarstiger. Als je je projecties maakt, gaat er een echt mens doorheen zitten tetteren en bewegen. Bovendien verlangt God niets terug. Terwijl koppels soms jarenlang auditie van elkaar afnemen. Een heel leven lang angstig rillend op een ster op de grond staan. Terwijl de ander achter een tafeltje zit: laat maar eens zien wie je bent, dan wil ik misschien wel met je leven.'

Hoe hoed je jezelf daarvoor in je relatie?

'Een jaar geleden was ik, net als nu trouwens, zwanger van mijn partner. Maar na drie maanden en een dag verloren we het kindje. Doordat ik zo verdrietig was en verzwakt – ik was fysiek in gevaar – verzwakten ook mijn afweermechanismen. Toen kwam ik tot een veel

'Koppels nemen jarenlang auditie van elkaar af. Angstig rillend, terwijl de ander achter een tafeltje zit: laat maar eens zien wie je bent, dan wil ik misschien wel met je leven'

puurdere liefde. Omdat ik hem toe durfde te laten, durfde te zeggen dat ik hem nodig had.'

'Ik ben het product van een generatie ouders die Sartre lezen en hun kinderen opvoedden met volledige autonomie als ideaal. Wat een verademing om dat hele idee van onafhankelijkheid te laten varen. Verbijsterend hoeveel wijzer ik was toen ik alleen aan het overleven was. De verbondenheid die ik in dat ziekenhuis met mijn vriend heb gevoeld, was zo sterk. Ik dacht: met deze wil ik echt geen ruzie meer maken. Maar goed, ik maak het ook niet altijd waar. Mijn teksten zijn ook een appel aan mezelf.'

In die periode had je ook een burn-out. Je hebt een jaar lang niet opgetreden en wist niet of je ooit nog theater zou maken. Vreemd genoeg puurde je net uit je verlies werklust.

‘Schopenhauer en Sartre, hoe kunnen zij zeggen dat het leven geen zin heeft? Ze hebben niet eens een baarmoeder’

‘Vanaf het moment dat ik het kindje verloor, ging ik gelijk zoeken naar de betekenis en kracht ervan. Vanuit mijn ziekenbed stak ik hele tirades af tegen Schopenhauer en Sartre. Hoe kunnen zij zeggen dat het leven geen zin heeft? Ze hebben niet eens een baarmoeder! Ik dacht ook na over een zin van Milan Kundera. *De ondraaglijke lichtheid van het bestaan* is een prachtig boek, maar dat ene zinnetje “Einmal ist keinmal” maakte me razend. Hij stelt dat, omdat we alles maar één keer meemaken, alles zinloos is. Want we kunnen er toch nooit van leren. Wat een

zeurderigemannenzin, zo negativistisch. Ik geloof dat alle momenten terugkomen in nieuwe momenten. De eerste kus die ik mijn geliefde gaf, echoot in elke kus die we elkaar geven. Het kindje dat we verloren, wordt opnieuw geboren in ons nieuwe kind.’

‘Mijn vriend vond het heel typisch voor mij dat ik daar en dan over filosofen ging praten, maar het is nu eenmaal mijn impuls om het hele persoonlijke aan het universele te koppelen. Om, als ik iets ergs meemaak, het isolement van het verdriet te doorbreken en op zoek te gaan naar het universele verdriet

‘Misschien dat we, als de dood in de buurt is, zo bang voor haar zijn dat we minder bang zijn voor elkaar’

dat erin schuilt. In het ziekenhuis voelde ik de echte kern van theater. Ik moest met mijn verbale kracht aan de slag, die bleek vrij groot toen ik die nodig had. Wat ik voor mezelf kon betekenen - ik kon mezelf goed troosten met zinnen - moest ik ook voor anderen betekenen. Ik was toen even helemaal niet bescheiden.’

Je vertelt dat de dood de vriend van de liefde is. Hoezo?

‘Uit mijn zoektocht naar zuivere, onzelfzuchtige liefde blijkt dat die vaak voorkomt in de buurt van de dood. Omdat de dood niet relatief is, krijgt alles wat wel relatief is, in haar buurt geen kans. Het schaamt zich. Zo kom je sneller bij het absolute, en liefde is kennelijk absoluut.’

‘Misschien dat we, als de dood in de buurt is, zo bang voor haar zijn dat we minder bang zijn voor elkaar. In de buurt van de dood durf je sneller de hand van de ander vast te pakken.’

‘We hebben ons kindje trouwens Milan genoemd, naar Kundera, maar uit verzet hebben we op zijn kistje gezet: eenmaal is duizendmaal voor altijd. Omdat we beseften dat we dat kindje nog duizend keer gaan verliezen, en het zal ook nog duizend keer geboren worden.’

Je noemt naastenliefde ‘onverdraaglijk’. ‘Zo beledigend’ dat je begrijpt ‘waarom Ghandi, John Lennon en Jezus zijn vermoord’.

‘We kunnen het verdragen, naastenliefde. Omdat die niet verdiend hoeft te worden. Dus waarop is die liefde dan gebaseerd? Mensen die onvoorwaardelijk van ons houden, vertrouwen we niet. In het begin van mijn relatie met mijn tien jaar jongere vriend werd ik zenuwachtig van de vanzelfsprekende liefde die ik van hem kreeg. Hij zei alsmat dat ik mooi was en ik dacht dat het een opdracht was, dat ik mooi moest worden, iets moest bereiken.’

Heeft het leeftijdsverschil geholpen om moediger te zijn in de liefde?

‘Heel verfrissend, dat leeftijdsverschil. Omdat we allebei iets anders binnenbrengen in de relatie. Hij is heel veerkrachtig, door zijn jeugd en heeft nog alle vertrouwen in de liefde. Terwijl ik wat ouder ben en weet hoe fragiel het is en hoe bijzonder als het lukt. Zoals Camus zegt: als je jong bent, heb je de moed, maar mis je het inzicht. En als je oud bent, verlies je de moed, maar heb je het inzicht. Ik zie het »

vaak fout gaan bij dertigers; alles is relatief bij hen, staat tussen aanhalingstekens. Hun verdedigingsmechanismen treden voortdurend in werking. Maar eigenlijk moet je elkaar vertrouwen voor je een reden hebt om elkaar te vertrouwen. Vertrouwen is juist op niets gebaseerd, anders is het geen vertrouwen.'

Je bent vastbesloten om een kind te krijgen.

Waarom wil je jezelf voortplanten?

'Dat stomme verhaal van die biologische klok. Ik was 36, ik wilde gewoon dat kind. Ik had al met andere mannen zoveel tijd verloren en toen werd ik verliefd op iemand van 26. Ik vond dat niet zo slim van mezelf en besloot heel duidelijk te zijn over waar ik naar verlangde. Ik zei: ik ga nu met een spermadonor aan de slag, als je daar getuige van wilt zijn, prima. Hij opperde heel lief: "Euh, wacht even en misschien wil ik wel". Toen kwam een spannende tijd. Hij was erover aan het nadenken en ik besepte: als ik nu tegenvall, verspeel ik al mijn kansen. Heel vervelend, geen tijd te verliezen hebben, zet een enorme druk op dat arme liefdesleven.'

Tja, waarom wil ik zo graag een kind?

Sommige mensen vinden dat het moet omdat het zo natuurlijk is. Maar nee, het is net heel vreemd, freaky. Fysiek is het gewoon te dol dat dat kan: een mens in je laten groeien. Ik had het een gemiste kans gevonden om zoiets bijzonders niet mee te maken. En weet je, er zit gewoon iets stichtelijk in mij. Ik ben eigenlijk ook het publiek aan het opvoeden. Dat kind zal wel weerbarstiger zijn dan mijn publiek, denk ik. Ik vermoed dat door iemand te begeleiden in de wereld, ik zelf ook de wereld ga herontdekken. Het is al begonnen: we krijgen een meisje en ik ben al over ons vrouwbeeld aan het nadenken. Heb jij al eens babytijdschriften opengeslagen? Daar staan alleen maar jongensbaby's in. Pas als ze lang haar hebben, mogen meisjes ook in beeld. En als ik mensen vertel dat het een meisje wordt, is de reactie al snel: ze zal vast knap worden. Arm kind, ze is amper 25 centimeter en ze moet nu al voldoen aan het schoonheidsideaal. (*aarzelt*) Ik was wel bang dat ik niet meer vrij zou kunnen denken als ik een kind zou hebben. En dat zal ook wel kloppen.'

Hoezo?

'Ooit dacht ik dat de mens een ziekte was die

moest worden uitgeroeid, zodat de wereld weer zichzelf kon zijn. Dat soort gedachtes kan ik me niet meer permitteren, want dan ben ik mijn kind aan het doden. Ook die Houellebecqiaanse of Sarrtriaanse vrijdenkerij, waarbij je alles en iedereen in vraag stelt, kun je je niet meer veroorloven. Eenmaal ouder, is het voorbij met het nihilisme. Dan moet alles goed komen, voor dat kleintje.'

Dan overwint het idealisme?

'Ja, dat was bij mij altijd al sterker, maar eens je een kind krijgt, is het niet langer een keuze. Dan verlies ik de ruimte die de grote filosofen hebben gehad. Dat zijn bijna allemaal vrijgevochten eenzaten die lekker in elk gebied van hun denken konden wroeten, omdat er nergens een huilend kind of een jammerende vrouw in de weg stond. Als je die vrijheid niet wilt opgeven, moet je je elk engagement ontzeggen. Een te hoge prijs voor mij.'

'Ik heb het wel een tijd gedaan. Ik woonde in een anti-kraakpand; zoiets ziet eruit als een kraakpand, je mag erin wonen voor weinig geld, maar je hebt geen huurrechten. Ik zorgde toen heel slecht voor mezelf. Omdat ik alleen maar op een totaal abstract niveau zat, helemaal onthecht. Ik dacht over zulke grote dingen na dat iets als thee of druiven te ver van mijn bed was. Ik zweefde boven de aardse dingen. Mijn zusje heeft een keer voor me opgeruimd toen en ze moest huilen omdat ze het zo erg vond hoe vies het was. In die fase dacht ik dat ik nooit een kind zou kunnen opvoeden. Nu ben ik wat meer "op aarde". Kijk maar, er staan druiven op tafel, nu kan alles.'

Je noemt jezelf een moralistische

'Ik zei tegen mijn tien jaar jongere vriend: ik ga nu met een spermadonor aan de slag, als je daar getuige van wilt zijn, prima. Hij opperde heel lief: euh, wacht even en misschien wil ik wel'

theatermaker. Dat is niet echt bon ton.

'Dat moralistisch een scheldwoord is, begrijp ik niet. Het gaat over moraal en geweten, wat is daar nu mis mee? Ik creëer een kader om in te leven, als een soort niet-religieuze dominee.'

'Voor deze voorstelling heb ik een dogma opgesteld: alleen levensondersteunende uitspraken. Kunstenaars en cabaretiers sommen meestal op wat er allemaal fout gaat. Ik mis het antwoord in het theater. Ik probeer mezelf te dwingen een voorstel te brengen in plaats van een afrekening. Niet alleen de diagnose van de ziekte, maar ook het medicijn.'

'Elke theatermaker heeft een morele plicht. Elk mens. Achter elke handeling schuilt een visie. Zelfs als je besluit om niet-moreel te handelen, is dat een morele keuze. Het idee dat je daaraan ontkomt, moet je loslaten. Ik geniet ervan om me daarvan bewust te zijn. Ik kijk ook altijd naar theater als waren het morele stellingnames. Dat vinden makers soms lastig. Ze zijn zich liever niet bewust van het feit dat de manier waarop ze personages neerzetten een mensbeeld vertegenwoordigt. Maar als je mannen constant vrouwen laat verkrachten op scène, zeg je daarmee iets.'

Waar haal je de legitimatie uit, dat jij weet wat goed en slecht is?

'Ik heb de tijd en ruimte om daarover na te denken. Het hoort bij mijn vak, ik kan vragen stellen en beantwoorden die mensen die de hele dag moeten handelen, niet kunnen.'

En daar heb je geen diploma filosofie voor nodig?

'Liever niet zelfs. Een vriend van mij studeert het; hij vindt het leuk om in discussies eerst het ene standpunt te verdedigen en dan het tegenovergestelde. Het is zijn taak te spelen met concepten. Voor mij is nadenken over het leven absoluut geen spelerei, nooit. Wie filosofie studeert, moet zich distantiëren van emoties bij het nadenken, terwijl mijn gedachten altijd een emotie moeten ondersteunen. Ik ga het te persoonlijk aan. Mij had het depressief gemaakt, filosofie.'

Je vond een eigen genre uit: stand-upfilosofie. Doe je toegevingen aan het publiek, voor wie dit nieuw is?

'Het is geen toegeving, maar ik vind het wel goed om van te voren iets te beloven aan het publiek. Dat gebeurt niet vaak in theater. Als

'Als ik zeg dat ik stand-upfilosoof ben, beloof ik dat het grappig wordt en slim. Heel eng, dat wel, zo'n belofte'

ik zeg dat ik stand-upfilosoof ben, beloof ik dat het grappig wordt en slim. Heel eng, dat wel, zo'n belofte.'

Is er een milde vorm van exhibitionisme nodig om op het podium te vertellen over je liefdesbreuk en je miskraam?

'Mensen die hun piemel moeten laten zien, hebben kennelijk de blik van de ander nodig om zich van die piemel bewust te zijn. Dus als exhibitionisme betekent dat je je eigen leven betekenis geeft door het te delen met anderen, dan is mijn antwoord: ja. Hoewel het bij deze voorstelling anders is. Ik heb het publiek niet nodig om het overlijden van mijn kindje te verwerken, dat zou een te zware taak zijn. Toen ik *Sartre zegt sorry* speelde, kampte ik met een liefdesbreuk waarop ik geen grip kreeg. Dat maak- en speelproces heeft me geholpen.'

'Ah, ik denk dat alle kunstenaars kunst maken om helderheid te krijgen in hun leven. Ook al gebruiken ze fictie. Ik vind dat niet minder exhibitionistisch. Ze hebben eveneens de behoefte om iets te laten zien om zichzelf beter te begrijpen.'

Je bent al eens een vrouwelijke Woody Allen genoemd en een existentialistische Bridget Jones. Bij wie vind je het meeste aansluiting?

'Ik word liever in één adem genoemd met Woody Allen. Maar dan zijn *early works*, als het even kan. Ik snap de vergelijking ergens wel: dat over jezelf heen rollen, jezelf blootgeven. Maar hij relateert zichzelf de hele tijd en dat probeer ik niet te doen.'

Aan zelfrelativering doe je niet?

'Zelfrelativering is een gereedschap waarvan ik in deze voorstelling heel bewust geen gebruik maak. Die zelfspot was nu niet gepast. Bij een begrafenispeech ga je ook niet vertellen hoe je eindeloos hebt zitten zweten op de tekst. Ik heb er mij in het verleden wel gretig van bediend, het is zeer verleidelijk gereedschap. De vraag is: geef je jezelf juist bloot of verschuil je je erachter? Vaak is het tweede aan de hand. Je zegt: jullie vinden me misschien stom, maar ik vind mezelf nog stommer. Nu zeg ik: ik heb jullie niet nodig om mezelf leuk te vinden. Eigenlijk is dat kwetsbaarder.'

Op 25 september gaat 'Liefhebben' in première in de Gentse Vooruit.

